

آیین‌نامه آموزشی دوره دکتری تخصصی (Ph.D.)

مقدمه

به استناد بند 12 ماده 3 آیین‌نامه شورای عالی برنامه‌ریزی آموزشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (مصوب 1393/7/28) این آیین‌نامه تدوین و به اجراء گذاشته می‌شود:

بخش اول: اهداف و تعاریف

ماده 1. هدف از تدوین این آیین‌نامه تعیین چارچوبی برای اجرای صحیح دوره دکتری تخصصی در تمامی زیرنظام‌های آموزش عالی است.

ماده 2. در این آیین‌نامه و برای رعایت اختصار؛ تعاریف زیر استفاده شده است.

1. وزارت: وزارت علوم، تحقیقات و فناوری است.

2. مؤسسه: دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی و پژوهشی دولتی و غیردولتی است که دارای مجوز پذیرش دانشجوی دوره دکتری از وزارت هستند.

3. آموزش رایگان: نظام آموزش عالی که دانشجویان بدون پرداخت شهریه و صرفاً با سپردن تعهد خدمت تحصیل می‌کنند.

4. شورا: شورای عالی برنامه‌ریزی آموزشی وزارت است.

5. دانشجوی فردی: است که در یکی از رشته‌های دوره تحصیلی دکترای تخصصی برابر ضوابط معین پذیرفته شود و در آن دوره ثبت نام کند و به تحصیل اشتغال ورزد.

6. دانش‌آموخته: فردی است که یکی از دوره‌های تحصیلی آموزش عالی را با موفقیت به پایان رساند و برابر ضوابط معین مدرک تحصیلی آن دوره را دریافت کند.

7. مرخصی تحصیلی: مدت زمان مشخصی است که دانشجو برابر ضوابط معین و به طور موقت به تحصیل اشتغال ندارد.

8. انصراف تحصیلی: فرایندی است که در آن دانشجو به طور خودخواسته از ادامه تحصیل خودداری کند.

9. آموزش حضوری: شیوه‌ای از آموزش است که دانشجو در آن، تمام تحصیل خود را به صورت تمام‌وقت انجام می‌دهد.

10. ارزیابی جامع: آزمونی تخصصی است که پس از گذراندن واحدهای دوره آموزشی، با هدف ارزیابی توانمندی‌های آموزشی و پژوهشی دانشجو برگزار می‌شود.

11. **استاد راهنما:** یکی از اعضای هیأت علمی دارای مدرک دکترای تخصصی است که مسئولیت راهنمایی دانشجو را در طول دوره دکتری به عهده دارد.
12. **استاد مشاور:** یکی از اعضای هیأت علمی دارای مدرک دکتری تخصصی یا متخصصان حرفه ای است که مسئولیت مشاوره دانشجو را در انجام رساله به عهده دارد.
13. **مدرس:** عضو هیأت علمی و یا کسانی که صلاحیت تدریس آنها به تأیید مؤسسه رسیده باشد.
14. **رشته تحصیلی:** یکی از حوزه‌های تخصصی علوم بر اساس تقسیم بندی وزارت است.
15. **برنامه درسی:** مجموعه به هم پیوسته‌ای از دروس و فعالیت‌های هر رشته تحصیلی است که اهداف مشخصی را دنبال می‌کند.
16. **واحد درسی:** دانش یا مهارت‌هایی است که برای یادگیری دانشجو در طول یک نیمسال تحصیلی یا زمان معادل آن در نظر گرفته می‌شود.
17. **گروه آموزشی:** مجموعه‌ای متشکل از تعدادی عضو هیأت علمی که دارای تخصص مشابه در یک رشته علمی هستند.
18. **دوره دکتری تخصصی:** دوره تحصیلی که پس از دوره کارشناسی ارشد یا دکتری حرفه‌ای آغاز می‌شود و دانشجو طبق برنامه درسی مصوب، مدرک دکتری دریافت می‌کند.
19. **رساله:** گزارش مکتوب حاصل از یک فعالیت پژوهشی دانشجوی دوره دکتری تخصصی است که در یک زمینه مشخص از یک رشته تحصیلی و با راهنمایی استاد/استادان راهنما و استادان مشاور تدوین می‌شود.
20. **هیأت داوران:** مجموعه‌ای متشکل از اعضای هیأت علمی و یا متخصصان حرفه ای است که مسئولیت ارزیابی رساله دانشجو را بر عهده دارند.
21. **متخصصان حرفه‌ای:** صاحب‌نظران یا کارشناسان با تجربه غیر هیأت علمی در سایر بخش‌های جامعه هستند که دارای مهارت و صلاحیت حرفه‌ای به تأیید مؤسسه هستند.
22. **دوره بین المللی:** هر یک از دوره‌های تخصصی دکتری است که بر اساس ضوابط مصوب وزارت و با مشارکت مؤسسه‌های آموزش عالی و پژوهشی غیر ایرانی برگزار می‌شود.

بخش دوم: شرایط و ضوابط پذیرش و ورود به دوره دکتری تخصصی

3. **ماده:** شرایط عمومی و اختصاصی ورود به دوره دکتری تخصصی عبارتند از:
 1. دارا بودن مدرک رسمی پایان دوره کارشناسی ارشد اعم از پیوسته، ناپیوسته یا دکتری حرفه‌ای مورد تأیید وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی،

2. داشتن صلاحیت‌های علمی ورود به مؤسسه برابر ضوابط معین،

3. داشتن صلاحیت‌های عمومی ورود به مؤسسه برابر ضوابط معین،

تبصره 1: پذیرش دانشجویان مشمول مقررات استعدادهای درخشان طبق مصوبات شورای هدایت استعدادهای درخشان وزارت انجام می‌شود.

تبصره 2: دانشجوی دوره دکتری تخصصی مؤسسه خارج می‌تواند طبق آیین نامه انتقال دانشجویان خارج به داخل مصوب وزارت به یکی از مؤسسه‌های داخل منتقل شود.

ماده 4: آموزش رایگان برای هر دانشجوی دوره تحصیلی دکتری تخصصی صرفاً یک‌بار امکان‌پذیر است.

ماده 5: تحصیل در دوره دکتری تخصصی به صورت تمام وقت است و تحصیل همزمان دانشجوی این دوره در همان دوره یا سایر دوره‌های تحصیلی ممنوع است.

ماده 6: تغییر رشته و انتقال دانشجوی دوره دکتری تخصصی در همان مؤسسه یا سایر مؤسسه‌ها اعم از دولتی و غیر دولتی، ممنوع است.

بخش سوم : ضوابط و مقررات آموزشی دوره دکتری تخصصی

ماده 7: مؤسسه موظف است، برنامه درسی مصوب وزارت را برای دوره‌ای که در آن با مجوز وزارت دانشجو پذیرفته است، اجرا کند.

ماده 8: آموزش در دوره دکتری تخصصی در مؤسسه مبتنی بر نظام واحدی و در دو نیمسال تحصیلی انجام می‌شود.

تبصره: هر نیمسال تحصیلی هجده هفته، شامل شانزده هفته آموزش و دو هفته ارزشیابی پایان نیمسال است.

ماده 9: مدت تحصیل در دوره دکتری تخصصی، حداقل شش نیمسال تحصیلی و حداکثر هشت نیمسال تحصیلی است. **تبصره:** در صورتی که دانشجو در مدت مقرر دانش‌آموخته نشود، مؤسسه اختیار دارد به پیشنهاد استاد راهنما، مدت تحصیل را حداکثر تا دو نیمسال تحصیلی افزایش دهد. تحصیل در نیمسال اول به صورت رایگان اما در نیمسال دوم برای دانشجوی مشمول آموزش رایگان نیز منوط به پرداخت هزینه ثابت است که طبق تعرفه هیات امنای تعیین و طبق شیوه نامه مصوب دریافت می‌شود. چنانچه دانشجو در این مدت دانش‌آموخته نشود، پرونده وی برای تصمیم‌گیری در خصوص ادامه تحصیل به کمیسیون موارد خاص مؤسسه ارجاع می‌شود.

توضیح دانشگاه: دانشجوی روزانه در نیمسال دهم بایستی شهریه ثابت نوبت دوم سال و نیمسال تحصیلی که تمدید سنوات انجام شده است را پرداخت نماید.

ماده 10: تعداد واحدهای درسی دوره دکتری تخصصی 36 واحد است که از این تعداد، 12 تا 18 واحد آموزشی و 18 تا 24 واحد پژوهشی است که در برنامه درسی هر رشته تحصیلی لحاظ می‌شود.

تبصره: دانشجوی در هر نیمسال تحصیلی لازم است، حداقل 6 و حداکثر 10 واحد درسی انتخاب کند.

ماده 11. حداقل نمره قبولی در هر درس 14 از 20 و میانگین کل قابل قبول پس از گذراندن تمام واحدهای آموزشی 16 از 20 است.

تبصره 1: چنانچه میانگین کل نمرات دانشجو پس از گذراندن تمام واحدهای آموزشی کمتر از 16 باشد دانشجو موظف است با نظر استاد راهنما، دروسی را در یک نیمسال تحصیلی برای ترمیم میانگین کل اخذ کند و با موفقیت بگذراند و در غیر اینصورت از ادامه تحصیل محروم می‌شود.

توضیح دانشگاه: شهریه دروس انتخابی جهت جبران معدل مطابق تعرفه دانشجویان نوبت دوم در سال و نیمسال انتخاب درس برعهده دانشجو می باشد.

تبصره 2: محاسبه میانگین کل نمرات دانشجو صرفاً براساس آخرین نمره قبولی وی انجام می‌شود.

تبصره 3: دانشجوی مشمول آموزش رایگان، در صورت عدم کسب نمره قبولی در هر درس یا حذف غیر موجه آن، موظف است برای انتخاب مجدد همان درس یا درس جایگزین، هزینه مربوط به آن را بر اساس تعرفه مصوب هیات امناء مؤسسه پرداخت کند.

توضیح دانشگاه: شهریه پرداختی معادل شهریه متغیر درس مورد نظر براساس تعرفه نوبت دوم دانشگاه در سال و نیمسال تحصیلی اخذ مجدد درس می باشد.

ماده 12. ارزیابی پیشرفت تحصیلی دانشجو در هر درس، از سوی مدرس (یا مدرسان) آن درس و بر اساس حضور و فعالیت در کلاس، انجام تکالیف و نتایج آزمون کتبی مرحله ای و پایانی برای دروس نظری و نظری- عملی در هر نیمسال تحصیلی صورت می‌پذیرد و بر مبنای عددی از صفر تا بیست تعیین می‌شود.

ماده 13. چنانچه دانشجو در طول نیمسال تحصیلی، در یک درس بیش از سه شانزدهم از کلاس‌های یک درس، یا در جلسه امتحان پایان نیمسال آن درس، غیبت کند، آن درس حذف می‌شود. در این صورت، رعایت حداقل شش واحد در طول نیمسال برای دانشجو الزامی نیست ولی نیمسال مذکور به عنوان یک نیمسال کامل جزو مدت مجاز دوره تحصیلی وی محسوب می‌شود.

توضیح دانشگاه: حذف درس در شرایط خاص و به تشخیص کمیته منتخب شورای مؤسسه انجام می‌شود.

ماده 14. برای ورود به مرحله ارزیابی جامع، کسب میانگین کل حداقل 16 از تمام واحدهای آموزشی دوره الزامی است.

ماده 15. حداقل نمره قبولی در ارزیابی جامع 16 است؛ در غیر این صورت، دانشجو مجاز است، صرفاً یکبار دیگر، در ارزیابی جامع شرکت کند و آن را با موفقیت بگذراند در غیر اینصورت پرونده دانشجو برای تصمیم‌گیری در خصوص امکان شرکت مجدد در ارزیابی جامع به کمیسیون موارد خاص مؤسسه ارجاع می‌شود.

توضیح دانشگاه: عدم شرکت دانشجو در آزمون جامع به هر دلیل (به غیر از مرخصی تحصیلی بدون احتساب در سنوات) بمنزله رد شدن می باشد.

تبصره. نحوه اجرای ارزیابی جامع که به منظور ارزشیابی توانمندیهای آموزشی و پژوهشی دانشجو انجام می شود، طبق شیوه نامه اجرایی مصوب مؤسسه خواهد بود.

بخش چهارم : ضوابط و مقررات انجام فعالیتهای پژوهشی دوره دکتری تخصصی

ماده 16. برای شروع فعالیتهای پژوهشی (تدوین رساله) در دوره دکتری تخصصی، گذراندن موفقیت آمیز ارزیابی جامع و تصویب طرح پیشنهادی رساله در گروه آموزشی الزامی است.

ماده 17. دانشجوی دوره دکتری تخصصی مجاز است علاوه بر استاد راهنمای اصلی، استاد راهنمای دوم نیز داشته باشد. استاد/استادان راهنما به درخواست دانشجو و از میان اعضای هیأت علمی مؤسسه محل تحصیل و با مرتبه علمی حداقل استادیاری و با تأیید گروه آموزشی تعیین می شود.

تبصره 1: داشتن حداقل سه سال سابقه تدریس در دوره کارشناسی ارشد و راهنمایی موفقیت آمیز حداقل 2 دانشجوی کارشناسی ارشد برای استادیاران ضروری است.

تبصره 2: شرایط و نحوه انتخاب استاد راهنمای دوم خارج از مؤسسه طبق شیوه نامه مصوب مؤسسه انجام می شود.

تبصره 3: انتخاب استاد/استادان مشاور، به پیشنهاد استاد راهنما و تأیید گروه آموزشی، از بین اعضای هیأت علمی یا متخصصان حرفه ای مرتبط با رشته تحصیلی دانشجو امکان پذیر است.

ماده 18. دانشجو مجاز است در زمان تدوین رساله دکتری و برای ادامه فعالیتهای پژوهشی خود به مدت حداکثر یک سال در مدت مجاز تحصیلی با عنوان فرصت مطالعاتی به یکی از مؤسسه های آموزش عالی داخلی یا خارجی سفر کند.

تبصره: شرایط انتخاب مؤسسه مقصد و ضوابط اجرایی فرصت مطالعاتی بر اساس شیوه نامه اجرایی مصوب مؤسسه می باشد.

ماده 19. دانشجو پس از تدوین رساله به شرط کفایت دستاوردهای علمی و چاپ یک مقاله علمی - پژوهشی مستخرج از رساله، با تأیید استاد/استادان راهنما مجاز است در حضور هیات داوران از رساله خود دفاع کند.

توضیح دانشگاه: پذیرش مقاله نیز قابل قبول می باشد.

تبصره: هیأت داوران متشکل از تعداد چهار عضو هیأت علمی (علاوه بر استادان راهنما و مشاور) دارای حداقل مرتبه استادیاری هستند که دو نفر از داخل و دو نفر نیز از خارج از گروه آموزشی انتخاب می شوند. یکی از داوران خارجی می تواند از متخصصان حرفه ای انتخاب شود.

ماده 20. نمره رساله در میانگین کل محاسبه نمی شود و ارزشیابی آن به شرح زیر انجام می شود:

الف: مردود (کمتر از 16)؛

ب: قبول با درجه خوب (16 تا 17/99)؛ خیلی خوب (18 تا 18/99)؛ عالی (19 تا 20).

تبصره 1: چنانچه ارزشیابی رساله مردود اعلام شود، با تأیید هیات داوران، حداکثر یک نیمسال در سقف مجاز تحصیل به دانشجوی اجازه داده می‌شود تا دوباره در جلسه دفاع شرکت و از رساله خود دفاع کند.

تبصره 2: دانشجویی که در فرصت تعیین شده نتواند از رساله خود با درجه قبولی دفاع کند، فقط گواهی گذراندن واحدهای درسی به وی اعطاء می‌شود.

ماده 21: تاریخ دانش‌آموختگی، روز دفاع و کسب درجه قبولی از رساله است.

بخش پنجم: ضوابط و مقررات نظارت بر اجرای آیین نامه دوره دکتری تخصصی

ماده 22: چنانچه دانشجو در حین تدوین رساله اقدام به تخلف علمی (دستبرد ادبی، جعل، تقلب، رونوشت برداری) کند و این موضوع برای مؤسسه اثبات شود، از ادامه تحصیل محروم می‌شود.

تبصره: احراز و اثبات تخلف علمی دانشجو پس از اتمام رساله، منجر به ابطال مدرک تحصیلی وی خواهد شد.

ماده 23: ضوابط مربوط به بررسی و تصویب طرح پیشنهادی برای انجام رساله دکتری، حذف تمام دروس یک نیمسال تحصیلی، حضور و غیاب دانشجو، مرخصی تحصیلی، انصراف از تحصیل، تقویم آموزشی، چگونگی ثبت و اعلام نمره و سایر موارد اجرایی این آیین نامه بر اساس شیوه‌نامه اجرایی مصوب مؤسسه و اصول مندرج در این آیین نامه انجام می‌شود.

ماده 24: مسئولیت حسن اجرای این آیین‌نامه و پاسخگویی قانونی مترتب بر آن، بر عهده مؤسسه است.

ماده 25: نظارت بر حسن اجراء و تفسیر مفاد آن بر عهده معاونت آموزشی وزارت است.

ماده 26: این آیین‌نامه مشتمل بر یک مقدمه، 26 ماده و 17 تبصره در جلسه شماره 871 مورخ 1394/11/24 به تصویب شورای عالی برنامه‌ریزی آموزشی رسید و اجرای آن برای دانشجویان ورودی سال تحصیلی 96-1395 و پس از آن الزامی است.

دکتر محمد فرهادی

وزیر علوم، تحقیقات و فناوری

توضیح دانشگاه در خصوص آزمون های زبان قابل قبول دانشگاه و نمره مربوط: مطابق بند 4 مصوبه جلسه مورخ 93/9/2 و بند 5 مصوبه جلسه 93/9/21 شورای آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه و مصوبه جلسه 1249 مورخ 95/5/3 کمیته منتخب شورای آموزشی دانشگاه تمامی دانشجویان دکتری 94 و بعد در بدو ورود ملزم به ارائه نمره قبولی آزمون زبان مطابق جدول زیر می باشند. دانشجویانی که تا پایان نیمسال اول سال تحصیلی نمره قبولی زبان ارائه نمایند موظف هستند طی نیمسال دوم سال تحصیلی در امتحان زبان که توسط دانشگاه برگزار می گردد شرکت نمایند و در صورت عدم قبولی در آن بر اساس نمره آزمون تعیین سطح شده، توصیه لازم برای رفع ضعف زبان به وی داده شده و در قالب انتخاب دروس زبان به عنوان واحد جبرانی این نقص مرتفع گردد.

رشته های علوم قرآن و حدیث ، فقه و مبانی حقوق اسلامی ، مبانی نظری اسلام ، آشنایی با منابع اسلامی و حکمت متعالیه از دانشکده الهیات و رشته زبان عربی از دانشکده ادبیات در خصوص زبان خارجی، مخیر به انتخاب زبان عربی و

TLIMO	TOEFL PAPER	TOEFL COMPUTER	TOEFL IBT	IELTS EQUIVALENT	TELP	MSRT (MCHE)	نام آزمون دانشجویان مشمول
450	450	133	40-39	5	50	50	ورودی 93 و قبل جهت دفاع از رساله
500	500	173	60-56	5/5	55	55	ورودی 94 و بعد جهت دفاع از رساله
400	400	138	48-45	4/4	44	44	حداقل نمره لازم برای ورودی 94 و بعد برای دفاع از پیشنهاد (محاسبه براساس 80 درصد نمره قابل قبول جهت دفاع از رساله)

یا زبان انگلیسی می باشند. همچنین رشته حقوق در خصوص زبان خارجه مخیر به انتخاب زبان انگلیسی و یا زبان فرانسه می باشند.

ضمناً دانشجویانی که موفق به ارائه قبولی و یا حداقل نمره زبان مطابق جدول زیر نشوند **جازه دفاع از پیشنهاد** را نخواهند داشت.

دوره پژوهشی:

دانشجویان دکتری تخصصی Ph.D لازم است جهت مشاهده آیین نامه پژوهشی به تارنمای دانشگاه فردوسی مشهد به نشانی: <http://um.ac.ir>، معاونت پژوهش و فناوری، مدیریت پژوهشی، بخش تحصیلات مراجعه نمایند.